

FORUM Idéburna
organisationer med
social inriktning

I kris är civilsamhällets bidrag viktigare än någonsin

EN RAPPORT OM CORONAPANDEMINS
KONSEKVENSER FÖR IDÉBURNA
ORGANISATIONER MED SOCIAL INRIKTNING

Sammanfattning

Coronapandemin får allvarliga konsekvenser i hela samhället, och civilsamhällsorganisationer är inget undantag. Samtidigt har ett starkt civilsamhälle kanske aldrig varit så viktigt som nu. I normala fall utgör civilsamhällsorganisationer med social inriktning ett skyddsnät som möter och fångar upp socialt utsatta individer som faller utanför trygghetssystemen. Men krisens konsekvenser för civilsamhällsorganisationer gör att det skyddsnätet riskerar att brista, och lämna utsatta grupper i samhället ensamma. Åtgärder måste sättas in för att förhindra detta.

I denna rapport redogör vi för coronapandemins konsekvenser för det civila samhällets organisationer. Forum – idéburna organisationer med social inriktning har löpande kartlagt de följder som våra 38 medlemsorganisationer och andra aktörer i civilsamhället ser av virusutbrottet i Sverige.

Det handlar först och främst om ökad social utsatthet till följd av isolering och en försvårad situation för hemlösa, äldre och migranter. Flera organisationer larmar om allt fler stödsökanden, däribland kvinnojourerna och Sveriges stadsmissioner, och redan nu under krisens akuta fas drabbas människor hårt.

Parallellt med de ökade behoven tvingas organisationer att ställa om verksamheter, förlägga mer arbete på distans och minska social kontakt, utifrån Folkhälsomyndighetens rekommendationer för att bromsa smittspridningen. Hela Människan och IOGT-NTOs gruppverksamheter och många av Röda Korsets och Erikshjälpens secondhandaffärer som också fungerar som sociala mötesplatser är exempel på detta. Detta innebär ett inkomstbortfall för många organisationer, inte minst för de som bedriver second hand- och kaféverksamhet.

För att undvika att krissituationen permanentas och förvärras är det nu viktigt att regeringen säkerställer förutsättningarna för ideella organisationer och det idéburna engagemanget att fortsätta verka. Utifrån denna rapport föreslår därför Forum sju åtgärder:

1. Säkerställ akutstöd för civilsamhällsorganisationer med social inriktning.
2. Ta hänsyn till att civilsamhället också är arbetsgivare
3. Låt organisationer behålla projekt- och bidragsmedel trots förändrad eller begränsad verksamhet.
4. Satsa på civilsamhället som viktig arbetsmarknadsåtgärd.
5. Öka stödet till särskilt utsatta grupper.
6. Få fler att bidra genom att synliggöra det frivilliga engagemanget.
7. Använd civilsamhällets befintliga strukturer för frivillighet.

Ökad sårbarhet för redan utsatta grupper

Många människor drabbas hårt av coronaviruset i Sverige och världen. Hela samhället påverkas på både kort och lång sikt, av viruset i sig eller av åtgärder som syftar till att minska smittspridningen. Människor insjuknar och lämnar oss, skolundervisning sker på distans, människor arbetar hemifrån, affärer stänger sina verksamheter och företag varslar anställda. Vårdförhållanden och sjukvården är satt under hård press. Redan utsatta grupper i samhället blir särskilt drabbade av krisen. Det handlar om hemlösa, EU-migranter, papperslösa, ensamkommande och äldre människor som av olika skäl inte har samma förutsättningar att möta den utmaning som vi befinner oss i. I det här avsnittet redogör vi för några av dessa grupper och deras särskilt utsatta situation.

Isolerade äldre och personer i riskgrupp under press

Två av de tydligaste riskgrupperna i coronapandemin är personer över 70 år samt personer som på grund av underliggande sjukdom uppmanas att isolera sig. Dessa grupper behöver nu stöd och hjälp från civilsamhället för att uträtta praktiska ärenden så som köp av mat och medicin men också psykosocialt stöd för att lindra konsekvenserna av långvarig ensamhet. Många över 70 år är själva volontärer, och bidrar med sin tid och sitt engagemang i många sociala verksamheter. Det är en viktig social gemenskap för många i målgruppen, som de nu tvingas avstå ifrån.

”Vår målgrupp är ensamma individer. När fler och särskilt riskgrupper behöver isolera sig blir dessa fler. Samtidigt är flertalet av våra volontärer pensionärer och många över 70 år, som nu uppmanas stanna hemma.”

– Svenska kyrkans jourtjänst

Förvärrad situation för hemlösa och EU-migranter

Den som redan står utanför samhället och saknar tillgång till media, har begränsad språkförståelse och tillgång till samhällsinformation kan inte ta till sig av informationen från myndigheter och är i ökad risk för smittspridning. Många personer lever i ett skuggsamhälle utanför det ordinarie samhällsskyddet. Dessa människor har inte tillgång till information, många vågar inte söka vård, och saknar ett eget hem för egenvård.

Möjligheten att tvätta händerna och tillgången till information om coronaviruset brister för Sveriges 33 000 hemlösa¹. Det finns nu färre öppna mötesplatser där fattiga, hemlösa och EU-migranter kan få stöd i virustider och många av dessa individer står och faller med civilsamhällets insatser. Coronapandemin slår därmed särskilt hårt mot socialt utsatta i det akuta skedet. Många socialt utsatta har dåligt immunförsvar och dålig hälsa, och kan inte följa det mest grundläggande rådet att gå hem och isolera sig om de har symptom på förkylning eller covid-19, eftersom de inte har något hem att gå till. En vanlig frågeställning som organisationer som arbetar med hemlösa och EU-migranter möter är var man ska sova och hur man ska få förutsättningar att sköta sin hygien vid sjukdom.

Under flera år har EU-medborgares rättigheter i Sverige varit otydliga – EU:s rörelsedirektiv är inte till fullo implementerat. Rent konkret gör det att EU-medborgare som saknar sjukförsäkring kan nekas vård alternativt faktureras vård som man inte har råd med. Det gör att många avstår från att söka vård om det inte är akut. Det finns risk att svårt sjuka personer fortsätter att bo i tältläger och bilar och inte kommer att få den vård de behöver. EU-medborgare från Rumänien och Bulgarien som befinner sig i Sverige lider av stor oro och behöver korrekt information om smittspridning muntligt på eget språk. Det råder också stor brist på ordentliga boendernalternativ vid symptom.

Ensamkommande riskerar utvisning på grund av coronaviruset

Coronapandemins effekter drabbar även de ensamkommande ungdomar som kom till Sverige 2015. Den psykiska och fysiska ohälsan är redan utbredd i gruppen och riskerar nu att förvärras när tillgången till mötesplatser och stödinsatser begränsas till följd av coronaviruset. Det här drabbar inte minst de barn och unga som lever som papperslösa. Många av de som nu söker uppehållstillstånd i enlighet med den nya gymnasielagen riskerar att utvisas på grund av uppsägning eller sänkta löner, som gör att de inte längre uppfyller de krav som ställs i lagen. Samma hot hänger över de ungdomar som avslutar gymnasiestudierna nu i juni. De måste hitta ett fast jobb inom sex månader för att få uppehållstillstånd. Coronakrisen kommer att göra detta extremt svårt, eftersom de branscher där det varit lättast att få fast jobb är de branscher som nu permitterar eller varslar anställda.

”Det råder brist på information om coronaviruset till marginaliserade grupper. Detta tillsammans med andra faktorer såsom trångboddhet, och bland de värst utsatta, brist på möjlighet att upprätthålla personlig hygien medför en ökad risk för att oproportionerligt många nyanlända, papperslösa eller hemlösa blir allvarligt sjuka eller dör.”

– Islamic Relief

¹ Hemlöshet 2017 – omfattning och karaktär, Socialstyrelsen.

Ökad utsatthet för våldsutsatta kvinnor

Sveriges kvinnojourer, genom Unizon och ROKS, ser en akut situation växa fram för de kvinnor som lever under våld och hot om våld till följd av coronapandemin. Även hos tjej- och ungdomsjourerna ser organisationerna ett ökat tryck på stödverksamheten.

Unizon rapporterar att socialtjänster nu ligger lågt eller drar in redan beslutade insatser, utifrån direktiv om att inte besöka nya platser. Detta gör det mycket svårt för våldsutsatta kvinnor att få hjälp. Kvinnor och barn blir därmed fast hos sina förövare. Både placeringar och andra stödinsatser som socialtjänsten kan besluta om dras in, inklusive stöd till barn och unga.

Våldsutsatta kvinnor placeras dessutom inte i samma utsträckning som tidigare på skyddat boende, utan uppmanas att försöka hitta någon i sitt nätverk som de kan bo hos. Detta gör att kommunerna inte behöver placera kvinnorna och då inte heller ta något ansvar för dem. Det förekommer också att socialtjänsten placerar våldsutsatta kvinnor på vandrarhem eller hotellhem istället för på ett skyddat boende. Kvinnojourerna får samtal från kvinnor som befinner sig på vandrarhem eller hotellhem och är rädda. Den otrygga miljön gör att kvinnorna hellre flyttar tillbaka hem till sina förövare än bor kvar på det tillfälliga boendet.

Denna utveckling är mycket oroande. Kommuner och socialtjänsten måste i dessa tider som mobilisera och möta det ökande behovet av hjälp, inte skära ned av rädsla för viruset.

Barn och ungas grundläggande trygghet hotas

Tusentals barn i Sverige är beroende av samhällets skydd mot våld och av den frukost, lunch och de mellanmål som de får i skolan och på fritids. Förutom att barn och unga blir stillasittande och mer isolerade när skolor helt eller delvis stänger eller när barnen i perioder måste vara hemma, riskerar dessa barn även snabbt att försvinna från samhällets radar. Utsattheten för våld och övergrepp blir då särskilt stor.

Ökad arbetslöshet och ekonomiska svårigheter kommer att drabba redan utsatta familjer hårdast. Detta kommer att slå mot barnen i dessa familjer. Organisationer som KFUM, Rädda Barnen och Erikshjälpen bedömer att den psykiska ohälsan kan komma att öka i denna målgrupp utifrån oro för framtiden och för sin egen situation. Detta kommer att påverka föräldrars förmåga och ork i sitt föräldraskap och risken är överhängande att barn och unga blir ännu mer drabbade av våld och hot om våld, fattigdom och brister i omsorgen. Barn och unga utan ett fungerande skyddsnät i sina familjer ser vi som en grupp som riskerar mycket stor utsatthet.

Just nu ser vi överallt vuxna som erbjuder frivilligt stöd till barn som behöver göra skolarbete på distans, vilket visar styrkan i det svenska samhället, samtidigt som det utgör en potentiell fara. För även om majoriteten av dessa erbjudanden kommer från trygga och bra vuxna, så finns här också stor risk för övergrepp. Den organiserade frivilligheten kommer att vara central för att förebygga övergrepp. En nyckel här är att satsa på organisationer med utbildning för frivilliga som kan erbjudas andra, exempelvis Rädda Barnen.

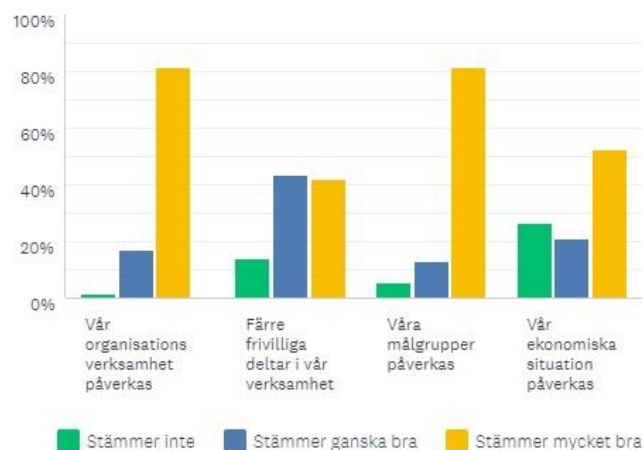

Coronapandemins effekter för organisationer

Forums medlemsorganisationer och andra civilsamhällesaktörer drabbas hårt av coronapandemins effekter. Det handlar bland annat om drastiskt minskade intäkter och potentiella konkurser till följd av nedstängda verksamheter. Verksamheter som secondhand, kaféer och lägergårdar, där allt överskott går till att stötta människor i utsatthet, går nu i bästa fall på halvfart eller står still helt och hållet. När organisationer drabbas ekonomiskt är det främst de människor som verksamheterna finns till för som drabbas.

I en enkätundersökning som Forum gjort riktad mot civilsamhällets organisationer svarade 99 procent att deras verksamheter påverkats av coronapandemin. 94 procent anger att deras målgrupper drabbats, samtidigt som tre av fyra organisationers ekonomi har påverkats. 86 procent säger därtill att färre frivilliga deltar i deras verksamheter. Enkäten besvarades av 72 företrädare för organisationer och lokalföreningar mellan den 15 mars och den 5 april 2020.

Fråga: Med anledning av coronaviruset, hur väl stämmer följande in på din organisation?

Minskad insamling

Ett av de allvarligaste hoten mot civilsamhällesorganisationer till följd av coronapandemin är kraftigt minskade intäkter. Organisationer ser nu en ökad risk för snabb avmattning av ekonomiskt stöd från både företag och privatpersoner om varslen och konkursansökningarna fortsätter.

Insamling är en viktig inkomstkälla för många aktörer som gör det möjligt att driva öppna mötesplatser, matutdelning och andra stödinsatser för den som lever i fattigdom eller hemlöshet. Hjälpbehoven i dessa grupper kommer dessutom troligen att öka i krisens spår. Insamling av pengar sker också vanligtvis vid större evenemang som inte kan genomföras under överskådlig framtid. Flera organisationer ser en stor risk att behöva avveckla delar av verksamhet och säga upp personal till följd av det minskade ekonomiska utrymmet.

Ökade kostnader för att stödja målgrupper

Samtidigt som organisationer ser sina intäkter minska ökar kostnaderna för att stötta utsatta grupper. Det är en i längden ohållbar ekvation. Organisationer som nu stödjer människor i social utsatthet genom att sprida information om covid-19, dela ut mat och tillhandahålla hygienartiklar är mycket pressade.

Ett konkret exempel är minskade matdonationer. Butiker och livsmedelsgrossister skänker vanligtvis matsvinn, men under en period då livsmedelshandeln behövt mobilisera för att hantera matbunkringen har matsvinnet minskat rejält. Det ökade behovet av hygienrutiner som handtvätt och dusch och stöd för att minska smittspridningen har medfört att fler deltagare söker sig till civilsamhällets sociala verksamheter när andra verksamheter i samhället håller stängt. Även detta innebär ökade kostnader.

Påfrestning på egen personal och ideella

Den nuvarande situationen sliter enormt på ledare, anställda, volontärer och förtroendevalda i många organisationer. Särskilt ohållbart blir det om den pressade situationen fortsätter. Det kan komma att leda till sjukskrivningar och utslitna frivilliga. Många organisationer har även volontärer i sin verksamhet som är 70 år eller äldre, och som nu inte kan engagera sig. Det medför ett bortfall på volontärsidan. Samtidigt är det en stor omställning för många organisationer att nå yngre volontärer. Parallellt med detta rapporterar många organisationer att medarbetare uttrycker oro, inte bara för smittorisk utan även långsiktig oro för sin sysselsättning och inkomst.

Nedstängning av verksamheter och osäkerhet i genomförande

Minskade intäkter och ökade kostnader samtidigt som behoven ökar riskerar civilsamhällets verksamheter. Utan stöd från det offentliga kommer flera organisationer att få allvarliga ekonomiska problem vilket kommer att leda till att man behöver stänga ner verksamheter. För flera verksamheter ser vi redan nu hot om konkurs och det finns exempel på organisationer som redan tvingats stänga ned secondhandbutiker, däribland Hela Människan.

Sveriges stadsmissioner bedömer att de minskade intäkterna för stadsmissionerna kommer att landa på över 100 miljoner kronor. Det är intäkter som behövs för att bedriva den nuvarande verksamheten. Samtidigt förväntar sig stadsmissionerna att fler människor kommer att behöva stadsmissionernas stöd framöver, och kostnaderna förväntas därmed fortsätta att öka.

Om organisationer och verksamheter, exempelvis boenden, stänger ner får detta allvarliga konsekvenser för brukare. Det handlar om flera unika verksamheter som saknar motsvarighet hos offentliga eller privata aktörer: avgiftningskliniker eller skyddat boende för våldsutsatta kvinnor i missbruk, akuthärbärgen med separata rum i kombination med dagverksamhet med mera.

Flera organisationer berättar att de har vidtagit långtgående åtgärder. Det handlar om stängda eller delvis stängda verksamheter och om personaluppsägningar. Det handlar också om anpassningar till distansarbete och färre sociala interaktioner i enlighet med Folkhälsomyndighetens råd. Andra organisationer har tvingats dra ner på sitt humanitära akutbistånd – trots att behoven internationellt växer.

Osäkerhet kring projektbidrag

Det finns en osäkerhet om hur bidragsgivare kommer att hantera att alla projektaktiviteter inte har kunnat genomföras till följd av coronaviruset. Forums medlemmar uttrycker även oro för de ansökningar som nu är under beredning. Våra organisationers verksamhet bygger på möten med varandra, och detta är nu mycket svårt. Det finns också en framtida oro kring vad det kommer att finnas för bidrag att söka framöver när resurser blir knappa. Exempelvis delar många stiftelser ut pengar utifrån avkastning på kapital. Med djup nedgång på aktiemarknaden är risken stor att dessa medel kommer att minska kraftigt.

Omställningar och digitaliseringsprocesser

Många organisationer har precis som övriga samhället ställt om sin verksamhet så långt det är möjligt för att kunna genomföra den på distans och digitalt. Det handlar om exempelvis digitala träffar och utomhusträffar istället för ordinarie mötesplatser samt att större fysiska träffar och möten ställts in. Anställd personal arbetar i hög grad hemifrån i den mån det är möjligt och medlemmar uppmuntras att engagera sig på distans på olika sätt, så som genom stödtelefoner och stödchattar. Vi ser emellertid att civilsamhället skiljer sig åt jämfört med näringslivet och det offentliga i förmågan att ställa om från fysisk till digital verksamhet. Många mindre organisationer och föreningar är dåligt förberedda på att bedriva verksamheten online. Många gånger är IT-systemen, kunskapen om och tillgången till nödvändiga digitala verktyg begränsad vilket gör det svårt att ställa om. Här kan studieförbunden bidra med både kunskap och infrastruktur, och flera av dem delar just nu med sig av sina tips och erfarenheter kring hur verksamheter kan bli mer digitala.

Långsiktig påverkan på samhället

Coronapandemin ställer hela samhället inför mycket svåra utmaningar. Många människor drabbas hårt och oron för framtiden är stor. Civilsamhällets organisationer gör allt man kan för att ställa om och möta de ökande behoven, men vi klarar det inte ensamma. I det här avsnittet tar vi upp områden där Forum och våra medlemmar ser risker för långsiktig påverkan på samhället.

Stor ökning i behov av civilsamhällets insatser

Civilsamhällsorganisationernas grundläggande roll i samhällskontraktet kommer inte att förändras framöver. Däremot riskerar civilsamhällsorganisationernas förutsättningar att möta behoven i samhället att bli sämre. Vilka åtgärder som regeringen sätter in för att mildra krisens långsiktiga effekter kommer att bli direkt avgörande för om coronapandemin blir början till en samhällskris av mycket stora mått, med långvarig massarbetslöshet. Hjälpbehoven som den offentliga sektorn och idéburna organisationer möter kommer med all sannolikhet att öka. I sociala stödverksamheter riskerar organisationer att i ännu större utsträckning behöva prioritera bland redan utsatta målgrupper, särskilt om de ekonomiska resurserna minskar även på sikt.

Civilsamhället behöver kunna stå starkt för att fånga upp människor som faller, och också kunna samverka med och bistå det offentliga välfärdssystemet på bästa sätt. Organisationernas ekonomiska förutsättningar kommer att vara helt avgörande för möjligheterna att bistå fler människor i nöd.

Organisationernas bidrag i arbetsmarknadsåtgärder centralt

I den tid med hög arbetslöshet som troligtvis ligger framför oss skulle idéburen sektor kunna bidra i mycket högre grad inom arbetsmarknadsfältet än vad som är fallet idag. Forums medlemmar är mycket duktiga på att möta, rusta och anställa personer ur målgrupper som står långt ifrån arbetsmarknaden. Våra medlemsorganisationer, däribland Svenska kyrkan, Sveriges Stadsmissioner och Hela Människan, är inte bara redo att hjälpa till i kriser, utan gör varje dag avgörande insatser för att människor ska ha en ökad trygghet, gemenskap och ett värdigt liv i form av ett arbete att gå till. I de tider som befaras komma, skulle det vara en möjlighet att ge idéburen sektor ett större ansvar för rustning, sysselsättning och anställning av personer i arbetslöshet.

Risk för stor ökning av barn och unga i social utsatthet

Forum ser en risk för stor ökning av barn och unga i social utsatthet i krisens spår. Föräldrars arbetslöshet eller förlorade framtidstro kommer i hög grad att påverka barn och unga. Det kommer därmed att finnas stora behov av organisationers arbete med barn och unga för att upprätthålla det sociala skyddsnätet och synliggöra barnrättsperspektivet. Vi ser också en stor risk för långvarigt hög ungdomsarbetslöshet i krisens spår. Civilsamhället kommer framöver att behöva fylla en mycket viktig funktion för att lindra dessa negativa konsekvenser.

Risk för ökad utsatthet för kvinnor

Många kvinnor är nu i högre grad isolerade med sina förövare då aktiviteter utanför hemmet såsom jobb och skola försvinner. Kvinnojourer brukar se ett större antal stödsökande när semesterperioder är över och organisationerna räknar med en liknande tendens efter den akuta fasen av coronapandemin. Isolering och ekonomisk stress kommer med största sannolikhet också att leda till högre våldsutövande av män mot kvinnor och mot barn. Detta kommer att ge stora långsiktiga konsekvenser för organisationer som arbetar med våldsutsatta kvinnor, och för samhället i stort.

Redan marginaliserade grupper riskerar växa

Forums medlemsorganisationer och andra organisationer ser att det kommer bli än viktigare framöver att det finns aktörer som tydligt arbetar för att säkra människovärdet och förebygga att människor faller mellan stolarna i de offentliga trygghetssystemen. Vi kommer att i än högre utsträckning behöva arbeta till stöd för marginaliserade grupper i Sverige, däribland hemlösa, EU-migranter, ensamkommande och papperslösa. Vi ser att vissa av dessa grupper troligen kommer att öka i antal, medan det för andra grupper kommer att innebära ökad utsatthet.

Det ojämlika samhället blir särskilt tydligt i kristider. Civilsamhällets organisationer är här en del av lösningen för att människor inte ska lämnas efter, klyftorna öka och de sociala och ekonomiska konsekvenserna skena.

Farligt om krisen leder till inskränkningar i demokratin

Mot bakgrund av hur olika länder i världen svarat mot pandemin ser vi också hur det pågår en dragkamp mellan olika politiska vägval. Det handlar om hårdare övervakning och centraliserad makt ställt mot medborgares eget ansvarstagande. Det handlar även om nationalism och stängda gränser kontra öppen och global samverkan. Sveriges agerande så här långt indikerar ingen kraftig politisk kursändring bort från ett fritt och öppet samhälle och ett land som samverkar med andra. I flera länder ser vi att mänskliga rättigheter och den demokratiska processen kringskärs i kampen mot viruset. Det är också viktigt att påminna oss själva om vår egen sårbarhet här i Sverige. Regeringen har med mycket kort varsel stärkt sin makt väsentligt i syfte att exempelvis på egen hand kunna begränsa tillgången till offentliga platser som bibliotek, köp- och resecenter. Detta har brett stöd i riksdagen, men en viktig lärdom att göra är hur snabbt demokratiska processer kan åsidosättas. Här har vi alla ett gemensamt ansvar att bevaka utvecklingen och värna demokratin.

Krisen synliggör civilsamhällsorganisationernas viktiga roll i samhället

Alla konsekvenser av coronapandemin kommer inte att bli negativa. I den samlade samhällsresponsen kommer det med säkerhet återigen att bli tydligt vilken viktig roll ett livskraftigt civilsamhälle har för ett samhälles motståndskraft i kris och för att skydda och stötta de som lever i störst utsatthet. De innovationer som civilsamhället nu är med och driver, när vi ställer om och hittar nya vägar, har säkert potential att få stor betydelse långt efter att coronapandemin är över.

Förslag på åtgärder

► **Akutstöd för civilsamhällsorganisationer med social inriktning**

Det behövs ett akut ekonomiskt stödpaket för att möta den akuta situationen och trygga sociala verksamheter för utsatta människor. När ordinarie finansieringskällor försvinner, samtidigt som kostnaderna för de sociala verksamheterna ökar behöver regeringen skjuta till medel. Vi beräknar att det under 2020 behövs ett stöd på 900 miljoner kronor. Stödet behövs för att säkra omedelbar överlevnad och fortsatt verksamhet för människor i utsatthet.

► **Ta hänsyn till att civilsamhället också är arbetsgivare**

Civilsamhället är arbetsgivare åt fler än 180 000 personer. De åtgärder för arbetsgivare som hittills har presenterats har inte uttalat tagit hänsyn till civilsamhället och det råder en stor oro kring hur våra organisationer omfattas. Liksom Svenskt Näringsliv önskar ett direktstöd för företag, behöver vi också ett direktstöd för civilsamhällets organisationer.

➤ **Låt organisationer behålla projekt- och bidragsmedel**

Det är viktigt att myndigheter visar tillit till civilsamhällets organisationer och intar en flexibel hållning i dessa osäkra tider. Regeringen och ansvariga myndigheter bör markera förståelse för att vissa aktiviteter, exempelvis årsmöten, eller projektfinansierade insatser inte kan ske enligt plan eller behöver ställas in och att bidragsgivare inte kräver tillbaka medel som en följd av detta. Vi ser också gärna att regeringen uppmanar företag och stiftelser som stöttar civilsamhället att inta en liknande hållning.

➤ **Satsa på civilsamhället som arbetsmarknadsåtgärd**

Nu finns en chans att inte bara kompensera utan också satsa på civilsamhället. Det kräver relativt små pengar i sammanhanget och kan ge stor effekt på hastigheten av återhämtning i samhället. I tider som de som befaras komma, skulle det vara ett tillfälle för idéburen sektor att ges möjlighet att ta ett större ansvar för rustning, sysselsättning och anställning av personer i arbetslöshet. Det handlar om uppdrag såsom städning och tvätt inom ramen för kommunala och statliga upphandlingar av tjänster.

➤ **Öka stödet till särskilt utsatta målgrupper**

Det finns fler riskgrupper än medicinska riskgrupper vid en pandemi. Situationen för exempelvis kvinnor och barn som utsätts för våld förvärras av krisen och dessa utsatta grupper måste finnas med i politiska beslut och i resurssättning. Låt de verksamheter som har djup kunskap om respektive målgrupp arbeta, och ge befintliga verksamheter mer resurser och skapa inte per automatik nya. Ge kommuner rätt verktyg och kunskap för att kunna samverka med idéburen verksamhet.

➤ **Få fler att engagera sig genom att synliggöra det frivilliga engagemanget**

Vi har sett vid tidigare kriser, exempelvis bränderna i Västmanland, att synliggörandet av människors frivilliga insatser i sig spelar en stor roll för att fler ska ta steget och bidra. Rätt hanterat finns här en enorm kraft att hämta. Använd civilsamhällets befintliga strukturer för frivillighet

➤ **Använd civilsamhällets befintliga strukturer för frivillighet**

Undvik så långt som möjligt att bygga tillfälliga eller egna strukturer för frivillighet. Samarbeta istället med befintliga strukturer inom civilsamhället och samverka med organisationer så långt som det är möjligt. Idéburna organisationer sitter på stor kunskap och erfarenhet om organisering av frivilliga. Därtill finns det som frivillig möjlighet att vara delaktig i den idéutveckling som idéburna organisationer drivs av, på ett sätt som inte är möjlig i offentlig eller privat verksamhet som drivs av andra logiker än det idéburna.

Tack

Ett stort tack till Forums medlemsorganisationer och alla andra civilsamhällesorganisationer som har bidragit med erfarenheter och lägesbilder till denna sammanställning.

Forums medlemsorganisationer:

Bilda	Lions Clubs International
Bildningsförbundet Östergötland	LP-verksamhetens Ideella Riksförening
Boost by FC Rosengård	Mötesplats Stavnäs Samverkansförening
Brottsofferjouren Sverige	Riksföreningen Sveriges Stadsmissioner
Civilförsvarsförbundet	Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige ROKS
En frisk generation	RIO – Sveriges folkhögskolor
Erikshjälpen	Rädda Barnen
Fritidsforum	Sensus studieförbund
Frivillig väntjänst	Sociala Missionen
Föreningen för Hörselskadade och Döva Barn med Familjer	Svensk förening för folkhälsoarbete
Föreningen Ordfront	Svenska kyrkan
Give it Forward	Svenska Röda Korset
Göteborgs Föreningscenter	Svenskar och Invandrare Mot Narkotika (SIMON)
Hela Människan	Sveriges Makalösa Föräldrar
Ibn Rushd Studieförbund	Tamam
Individuell Människohjälp	Terrafem
Initiatives of Change	Unizon
IOGT-NTO	
Islamic Relief Sverige	
KFO	
KFUM Sverige	